

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policíaca> >

 La novel·la negra i policíaca en llengua catalana
Àlex Martín Escribà

La recepció i divulgació de la novel·la negra i policíaca en llengua catalana ha anat quallant de mica en mica. Catalogada com a subliteratura i desvinculada del gènere novel·lístic en majúscula, bona part de la tradició fins ben entrada la dècada dels setanta va ser la consideració d'un gènere popular i en forma de traduccions. Actualment, però, gaudeix d'una excel·lent producció i, àdhuc, podem parlar d'una certa tradició i consolidació.

Si ens atenem a l'ordre cronològic, podem considerar el naixement del gènere negre i policíac a casa nostra a partir de l'aparició l'any 1908 de *Les aventures de Sherlock Holmes*, amb més d'una trentena de títols i magnífiques cobertes de Joan G. Junceda, autor que recordarem també per la creació dels gràfics, l'any 1911, de la famosa figura de Bolavà, *un detectiu eixerit*. D'altra banda, s'hi fan traduccions: [Carles Riba](#) tradueix Edgar Allan Poe (*Els crims del carrer Morgue*, Editorial Catalana, 1918, i també alguns dels seus contes terrorífics), mentre que la revista *Llegiu-me* publicarà alguns relats curts d'Ellery Queen.

Alguns anys més tard tenim ja la publicació de relats i novel·les, això sí, de caire paròdic i imitatiu: *L'assassí i el seu complice* (1924), de Jacint M. Mustieles; *La meva mort* (1924), de M. Poal-Aregal; *El misteri del bosc d'Aubac* (1926), de Jaume Roig Solana, o *Com vaig assassinar a Georgina* (1930), de Domènec Guansé, en serien bons paradigmes. Destaquem les aportacions esporàdiques d'autors de culte: en primer lloc, Cèsar August Jordana, que va escriure l'any 1927 l'obra *El collar de la Núria*, una novel·la policíaca a l'ús que gira entorn de la desaparició d'aquesta joia, i tanca la paròdica *Crim* (1936), de [Mercè Rodoreda](#), rebutjada posteriorment per l'autora. Des del punt de vista històric cal convenir que en el moment en què una obra parodia un gènere és perquè aquest està consolidat. De fet, la paròdia és un indicatiu de la presència i popularitat de la narrativa detectivesca. Amb la seva obra, per tant, quedava clar que el camí seguit pel relat policíac a Catalunya no tenia gaire diferència amb el d'altres cultures pel que fa a la recepció i conreu d'aquesta mena de literatura. Ara bé, com hem dit abans, els problemes vindran donats per la manca de continuïtat d'aquest corrent cap a la normalitat cultural.

Dins d'aquesta penombra inicial, tres llums van destacar en la negra postguerra franquista. La primera es deu a [Rafael Tasis i Marca](#) (1906-1966), amb la publicació d'una trilogia –*La Bíblia valenciana* (1955), *És hora de plegar* (1956) i *Un crim al Paralelo* (1960)–, protagonitzada per dos personatges serials: el comissari Jaume Vilagut i el periodista Francesc Caldés. Tot i la vessant enigmàtica que planteja l'autor al llarg de la trilogia, l'interès de la novel·lística de Tasis resideix almenys en dos aspectes: el primer, el valor sociològic, històric, i com no, estilístic, que ofereix a les seves novel·les tot un testimoni del que havia estat la Barcelona del seu temps. El segon, la consolidació de la novel·la policíaca en català cap a un tipus de narrativa en la qual es comencen a tenir en compte –més enllà dels elements d'intriga– aspectes d'ordre social o, si es vol, plantejaments ideològics que transcendeixen molt més enllà de la literatura de pur entreteniment. De manera més esporàdica cal citar la figura de [Maria Aurèlia Capmany](#), que aporta dues novel·les ben interessants: *Traduït de l'americà* (1959), i, ja ben entrada la dècada dels setanta, *El jaqué de la democràcia* (1972). De la mà del prolífic [Manuel de Pedrolo](#) ens arribaria la llum definitiva. L'amistat i el mestratge que Tasis va exercir sobre ell i el contacte amb [Ferran Canyameres](#) a l'editorial Albor van despertar l'entusiasme de l'escriptor lleidatà per conrear aquest tipus d'escriptura. La introducció del model nord-americà dels Estats Units, més preocupat per reflectir una realitat i una denúncia social que no

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policia> >

pas per resoldre un simple trencaclosques, va interessar de bon grat un autor com Pedrolo, sempre preocupat per les experiències humanes i per reflectir l'home del seu temps. D'aquí s'explica l'aparició de títols com *Es vessa una sang fàcil* (1954), *L'inspector fa tard* (1960), *Joc brut* (1965) o *Mossegar-se la cua* (1968), en què les situacions complexes, la moralitat i l'opressió dels personatges són algunes de les constants més destacades.

A més de la seva producció original, un dels grans detonants per al gènere en català va ser la creació de col·leccions durant la dècada dels seixanta. En primer lloc, i per ordre d'importància, "La Cua de Palla", d'Edicions 62, dirigida i seleccionada per Pedrolo, va fer que la novel·la negra, policíaca i d'espionatge comencés a tenir una presència activa al nostre país: Hammett, Chandler, Mc Coy, Cain, MacDonald, entre els americans, i Simenon, Le Breton, Very i Dürrenmat, entre els europeus. Sota aquest aixopluc n'apareixen d'altres: Aymà Editors publica la col·lecció "Enjòlit" l'any 1964-65 i decideix publicar fins a nou aventures d'Ian Fleming (James Bond) i autors d'espionatge: Eric Ambler, Julian Semiònov, Len Deighton, entre d'altres. A la vegada, l'editorial Molino publicà en una col·lecció fugaç anomenada "L'Interrogant", amb quatre novel·les d'Agatha Christie en català: *L'assassinat de Roger Ackroyd*, *Assassinat a l'Orient Express*, *Sang a la piscina* i *Un gat al colomar*. Malgrat l'intent de captar lectors i d'introduir un gènere popular i atraient, totes van haver de plegar després d'una dedicació amb totes les implicacions.

Caldria, doncs, esperar fins a la dècada dels setanta i vuitanta perquè hi comencés a haver una certa tradició. A partir d'aquell moment la repressió es comença a fer més lleugera i sorgeix la primera generació d'escriptors de novel·la negra en català. En aquest sentit, l'aparició d'una figura senyera com va ser la de Jaume Fuster i la seva publicació *De mica en mica s'omple la pica* (1972) va engegar un maquinària que ja no tindria aturador. El seu coneixement del gènere –n'era tot un especialista–, els seus jocs intertextuals i homenatges (*Tarda, sessió contínua*, 3,45) van ser les peces d'engranatge que van unir totes les generacions anteriors i posteriors del gènere negre en català. Treballador incansable, jugador compulsiu i defensor de la literatura de gènere, va obrir a poc a poc un camí fins a un moment inèdit en la literatura catalana. Fuster tingué alguns franc-tiradors interessants que l'acompanyaren: Ramon Planes amb *Crim del carrer Tuset* (1973); Núria Mínguez amb *Una casa a les tres Torres* (1974); Lluís Utrilla amb *Una llosa de marbre negre* (1974), i Llorenç Sant Marc amb *El pacte de Lausana* (1979), *La mort del Benefactor* (1981) i *Els comptes clars* (1984) s'apropen al gènere.

El mèrit de tot aquest treball previ es va començar a recollir durant la dècada dels vuitanta. "Seleccions de La Cua de Palla" tornava al mercat sense fer fallida sota el comandament de Xavier Coma i amb criteris ben diferents: publicar només autors nord-americans. Un any després, Fuster torna a seduir els lectors amb les aventures d'Enric Vidal amb *La corona valenciana* (1982), i, sobretot, amb el col·lectiu Ofèlia Dracs i l'aventura que va suposar *Negra i consentida* (1983), que va engrescar-ne molts a continuar pels camins de la novel·la negra i policíaca. A noms com els de [Maria-Antònia Oliver](#), Antoni Serra, Margarida Aritzeta, s'hi van afegir els de Josep Maria Palau i Camps, Guillem Frontera, Joan Bohigues, Albert Draper, Llorenç Capellà, Isabel Clara-Simó, Damià Borràs, Josep Lluís Seguí, [Ferran Torrent](#), Magí Roselló, Jordi Viader, Miquel Porter, Xavier Moret, Xavier Borràs, Assumpció Maresma... Alguns participarien en la citada col·lecció, que combinava la publicació d'autors catalans amb estrangers. Precisament aquesta delatària Andreu Martín i el faria un dels autors més interessants, prolífics i longeus que hi ha hagut i que encara tenim en la història del gènere a casa nostra.

Sota l'auspici d'aquesta bonança de circumstàncies, els anys vuitanta i noranta van suposar, doncs, el primer moment cabdal pel que fa a la presència de llibres de gènere negre en català. Mentre la

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policia> >

primera dècada va anar incorporant noms, també van assumir un paper decisiu les col·leccions de narrativa i misteri, que es van multiplicar en aquell moment, com ara “La maleïda”, de l'editorial Pirene; “Barcelona, màxima discreció”, de Timun Mas, o “El laberint de paper”, de l'editorial Empúries, entre d'altres. Durant la segona dècada, la dels noranta, es produeix una davallada, motivada en part per la producció: les nombroses ressenyes i l'oferta de llibres van superar amb escreix allò que el mercat i el lector podien absorbir. La crisi tàcita es va anar fent explícita a mesura que avançàvem en els darrers anys de segle. Tancament de col·leccions o manca de ressò mediàtic dels autors eren alguns dels motius per consignar una davallada considerable respecte a l'eufòria anterior.

I és així com arribem al nou mil·lenni i a l'espectacular ressò del gènere negre i policíac en l'actualitat. Aquests darrers anys són els més reeixits i prolífics que es coneixen pel que fa a la novel·la negra i policíaca en català. Bona prova del que dic resta en evidència no només amb una extensa nòmina d'autors que cobreixen amb escreix gairebé tota la geografia dels Països Catalans: barcelonins, encapçalats per Andreu Martín i seguits per Teresa Solana, Jordi de Manuel, Xavier Bosch, Lluís Llorc, Sebastià Jovani, Pau Vidal, [Marc Pastor](#), Jaume Benavente, Rafael Vallbona; lleidatans: [Pep Coll](#), Ramon Usall, Joan Francesc Dalmau; gironins: Agustí Vehí, Josep Torrent, i tarragonins: Jordi Cervera, Salvador Balcells, Jordi Pijoan, entre molts altres. Sortint del Principat, des de Mallorca –indret sempre molt prolífic pel que fa al gènere negre i policíac: Sebastià Bennasar, Miquel Vicens, Àlex Volney; València, amb una llarga llista d'autors: Xavier Aliaga, Vicent Usó, Juli Alandes, Andrea Robles, Albert Hernández, i ja de la zona transfronterera, on destaca l'andorrà Albert Villaró.

A la llarga llista de noms cal sumar-hi la presència d'editorials que sense tenir una col·lecció específica del gènere n'han publicat alguna novel·la, l'aparició de premis (Ferran Canyameres, Crims de Tinta), la publicació fins avui d'assajos al voltant de la qüestió (*Catalana i criminal: La novel·la detectivesca del segle XX, Pot semblar un accident: la novel·la negra i la transformació dels Països Catalans (1999-2010), Negra i mallorquina: Orígens i evolució de la novel·la policíaca a Mallorca, La cua de palla: retrat en groc i negre*), i la tornada de col·leccions específiques (com el cas de “La Negra” o de la citada “La Cua de Palla”), que han aprofitat el prestigi que havien tingut en dècades anteriors per tornar al mercat. D'altres han aparegut per primera vegada al mercat, com ara “Crims.cat”, que publica autors catalans combinats amb estrangers. Altres aportacions interessants són la creació de noves formes de difusió, propiciades en primer lloc per Internet, que crea contínuament eines per a la comunicació i la difusió, així com també centres especialitzats com la Biblioteca La Bòbila, nascuda l'any 1999 a l'Hospitalet de Llobregat, que es dedica a difondre i promoure el gènere negre i policíac amb un fons especialitzat, o la presència de Negra i Criminal, una llibreria especialitzada en el gènere.

Així, doncs, aquesta panoràmica actual, a desgrat de la brevetat de l'escrit, resulta ben captivadora tant pel que fa al nombre d'autors com per l'interès d'introduir aquest tipus de narrativa. Unes dades ben engrescadores i optimistes que ens permeten parlar ja d'una cert símptoma de normalització de la nostra producció del gènere negre i policíac.

bibliografia

Bibliografia

 WEB: A la Viquipèdia

Informació sobre la novel·la detectivesca catalana a l'enciclopèdia lliure.
http://ca.wikipedia.org/wiki/Novel%C2%B7la_detectivesca_catalana

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policia> >

PDF: Fons especial de gènere negre i policíac de la biblioteca La Bòbila

Una selecció bibliogràfica sobre novel·la negra i policíaca disponible a la biblioteca: enciclopèdies i diccionaris, històries, estudis sobre autors, biografies, crítiques i anàlisi sobre el gènere des de diversos punts de vista.

<http://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=novel%C2%B7la%20negra%20i%20polic%C3%ADaca&source=web&cd=5&ved=0CEYQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.l-h.cat%2Futils%2FobreFitxer.aspx%3FFw9EVw48XS7d9aqazAlhFqazAqijw4F9OgfvUip3qazAHJdtbBTAbfY21ujoXSzKy3iqazAyjGX&ei=f7T-UILvLoXDtAaw6IH0Aw&usq=AFQjCNHiuCPv9L0QEhcjYBvpWYJEwaQJUA&cad=rja>

WEB: Articles sobre el tema (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?p=Novel%C2%B7la%20polic%C3%ADaca&sc=1>

Espais

Espais

WEB: BCNegra

Trobada de novel·la negra a Barcelona.

<http://bcnegra.bcn.cat/>

WEB: Tiana negra

Festival de novel·la negra catalana.

<http://tiananegra.blogspot.com.es/>

WEB: Crims.cat

El portal de novel·la negra en català

<http://www.crim.cat/>

WEB: Gènerenegre.net

Un directori de recursos electrònics sobre el gènere negre i policíac.

<http://generenegre.blogspot.com/>

WEB: Negra y Criminal

Llibreria especialitzada en gènere negre.

<http://www.negraycriminal.com/>

WEB: Calamars a la catalana

Espai de trobada per a la novel·la negra en català.

<http://novelanegracatalana.blogspot.com/>

WEB: Brigada 21

Associació per a la difusió de la novel·la negra i criminal.

<http://brigada21.com/>

WEB: La cua de palla

Col·lecció d'Edicions 62 dedicada a la novel·la policíaca.

<http://cuadepalla.blogspot.com/>

WEB: La Bòbila

Biblioteca de l'Hospitalet que manté un fons especial dedicat al gènere negre i policíac.

<http://bobila.blogspot.com/>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletRA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policia> >

 WEB: Club de lectura de novel·la negra

De la biblioteca La Bòbila, de l'Hospitalet.
<http://clubdelectura-nn.blogspot.com/>

 WEB: Black&Barna

Passejades literàries per la Barcelona negra.
<http://blocs.mesvilaweb.cat/b&b>

comentaris

crítica

 WEB: Mig segle de novel·la negra en català

Article de Jordi Nopca. A l'*Ara* (02/11/2011).
<http://www.scribd.com/doc/91503387/Mig-segle-de-novel%C2%B7la-negra-en-catala>

 WEB: Existeix una novel·la negra a la catalana?

Article de Juan Mañas a *Lletres*, n. 46 (desembre 2010 - gener 2011).
http://www.lletres.cat/anteriors/index.php?cont=article_anterior&article_id=371&id_revista=26

 WEB: Ser i estar de la novel·la negra catalana

Article de Pere Guixà, a *Serra d'Or*, 629, (maig de 2012).
<http://es.scribd.com/doc/92285273>

 WEB: Negra i mallorquina: Orígens i evolució de la novel·la policíaca a Mallorca

Visualització prèvia a Google Books de l'assaig de Alejandro Casadesús Bordoy publicat per la Biblioteca Serra d'Or.
http://books.google.de/books?id=wVUwBI9LsrIC&printsec=frontcover&hl=ca&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

 PDF: La literatura catalana de gènere negre

Estudi d'Emili Mata (2010).
<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/1240/1/39790tfc.pdf>

 PDF: Catalana i criminal. La novel·la detectivesca del segle XX

Ressenya d'Antoni Isarch sobre aquest assaig d'Adolf Piquer i Àlex Martín. A *Els Marges*, 83 (tardor de 2007).
<http://lletra.uoc.eduwww.raco.cat/index.php/Marges/article/download/142656/194211>

 PDF: La novel·la policíaca i la llengua col·loquial

Article de François Niubo (Université de Provence (Aix-Marseille I)).
<http://lletra.uoc.eduwww.crimic.paris-sorbonne.fr/IMG/pdf/niubo.pdf>

diversos

 WEB: Premi Crims de Tinta

Sobre novel·la negra d'intriga i policíaca.
<http://www20.gencat.cat/portal/site/OVT/menuitem.8d9f3f7e23c1cd519e629e30b0c0e1a0/?vgnnextoid=48d90388331e3210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=48d90388331e3210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&contentid=05884c32d0caa3104c32d0caa3108d0c1e0a>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policiaa> >

RCRD

WEB: **Premi Ferran Canyameres**

De gènere policíac, d'intriga o misteri, convocat anualment per Òmnium Cultural de Terrassa.

http://www.terrassa.cat/Front/ancores/_RxaqwJ-pK8bvtsfOsE2laI31eWCFg9EAR6sD4MRStvLp3F9cDnMXrg

autors

Amb pàgina a LletrA

WEB: **Ferran Canyameres**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres>

WEB: **Maria Aurèlia Capmany**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autora/maria-aurelia-capmany>

WEB: **Pep Coll**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pep-coll>

WEB: **Andreu Martin**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/andreu-martin>

WEB: **Maria Antònia Oliver**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autora/maria-antonia-oliver>

WEB: **Marc Pastor**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/marc-pastor>

WEB: **Manuel de Pedrolo**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/manuel-de-pedrolo>

WEB: **Rafael Tasis**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/rafael-tasis>

WEB: **Ferran Torrent**

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-torrent>

Altres webs

WEB: **Margarida Aritzeta**

<http://www.escriptors.cat/autors/arizeta/>

WEB: **Sebastià Benassar**

http://ca.wikipedia.org/wiki/Sebasti%C3%A0_Benassar_i_Llobera

WEB: **Joan Francesc Dalmau**

<http://www.escriptors.cat/autors/dalmaujf/>

WEB: **Jaume Fuster**

<http://www.escriptors.cat/autors/fusterja/>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la negra i policíaca en llengua catalana a lletrA, l'espai virtual de literatura de la Universitat Oberta de Catalunya

< <http://lletra.uoc.edu/ca/tema/novel-la-negra-i-policiaa> >

WEB: Domènec Guansé

<http://www.escriptors.cat/autors/guansed/index.php>

WEB: Jordi de Manuel

<http://lletra.uoc.edu> <http://www.jordidemanuel.cat/>

WEB: Xavier Moret

<http://www.xaviermoret.com/>

WEB: Josep M. Palau i Camps

<http://www.escriptors.cat/autors/palauicamps/index.php>

WEB: Josep Lluís Seguí

<http://www.escriptors.cat/autors/elsegui/>

WEB: Teresa Solana

http://ca.wikipedia.org/wiki/Teresa_Solana

WEB: Vicent Usó

<http://www.escriptors.cat/autors/usov/>

WEB: Agustí Vehí

http://ca.wikipedia.org/wiki/Agust%C3%AD_Veh%C3%AD_i_Castell%C3%B3